

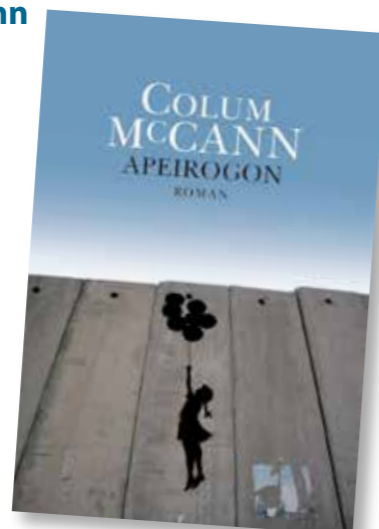
'Ik wil dat mensen het voelen'

lees Apeirogon van Colum McCann

Recent las ik de indrukwekkende en prachtig gecomponeerde roman (1001 hoofdstukken) van de Ierse schrijver Colum McCann, *Apeirogon* (de Harmonie, 2020) over een Palestijn Bassam Aramin en een Israëli Rami Elhanan die beiden een dochter verloren hebben door geweld van de andere partij.

Het diepe verdriet verbindt deze vaders, die actief worden in de Parents Circle Families Forum en kiezen om samen een boodschap van verzoening te brengen. De titel *Apeirogon* is een figuur met een ontelbaar oneindig aantal zijden en dat representeert de situatie van Israël's en Palestijnen, zo complex, veelzijdig en mysterieus.

"'Voorbij gelijk en ongelijk ligt een veld - daar zal ik je ontmoeten' (Rumi). We hadden gelijk en we hadden ongelijk en we ontmoetten elkaar in een veld. We realiseerden ons dat we elkaar wilden doden om hetzelfde te bereiken: vrede en veiligheid. Stelt u voor, wat een ironie, het is krankzinnig. ... In plaats daarvan moesten we elkaar leren kennen. Daar draait het om, daar komt het

allemaal op neer." (p. 269) De inmiddels honderden deelnemers van onze seminars hebben dat veld van ontmoeting ervaren.

Leestip: <https://www.podiumvoorparlestina.nl/poezie/> een rijke website met voordrachten van dichters van de rijke Arabisch-Palestijnse poëzie. Je vindt er de rijke poëzie van Asmaa Azaizeh met haar bundel uit 2019 *Geloof me niet als ik vertel over de oorlog*. In het NRC van 27 februari j.l. stond een interview met de auteur.

Jan Halin

Hoop

Diep in ons zelf dragen we hoop: als dat niet het geval is, is er geen hoop.

Hoop is de kwaliteit van de ziel en hangt niet af van wat er in de wereld gebeurt. Hoop is niet voorspellen of vooruitzien. Het is een gerichtheid van de geest, een gerichtheid van het hart, voorbij de horizon verankerd.

Hoop in deze diepe en krachtige betekenis is niet hetzelfde als vreugde omdat alles goed gaat of bereidheid je in te zetten voor wat succes heeft.

Hoop is ergens voor werken omdat het goed is, niet alleen omdat het kans van slagen heeft. Hoop is niet hetzelfde als optimisme evenmin de overtuiging dat iets goed zal aflopen. Wel de zekerheid dat iets zinvol is afgezien van de afloop, het resultaat.

Vaclav Havel

zaakt door Covid-19, blijven wij de politiek bevragen op hun verantwoordelijkheid voor het beleid dat in het regeerakkoord is geformuleerd.

... u de website van de Parents Circle Families Forum (<https://www.theparentscircle.org/en/pcff-homepage-en/>) eens zou kunnen bezoeken, naar aanleiding van de roman *Apeirogon*?

Wist u dat...

... er vanuit het lectoraat Diversiteitsvraagstukken van hogeschool Inholland door Thom Geurts onderzoek wordt gedaan naar de methode en effecten van de seminars? In juni 2020 wordt het onderzoek weer opgestart.

... onze projectleider Maaïke Hoffer op termijn Raoul Heertje spreekt mede n.a.v. zijn serie *Het Israël van Heertje en Bromet*? Hij is geïnteresseerd in het verhaal van COME!

... COME uw organisatie, uw kerkgemeenschap of opleiding wil informeren over de dialoogseminars? Maaïke of een bestuurslid maken direct ruimte in hun agenda. Neem contact op via: stichtingcome@gmail.com.

... wij minister Blok via Kamerleden aan het 'stalken' zijn? Dit kabinet gelooft in dialoogprocessen als een van de weinige effectieve aanpakken, dus spreken wij het kabinet aan op hun beleid. Ondanks de drukte veroor-

LINK

Nieuwsbrief Stichting C.O.M.E.

voorjaar 2020

Wat leest u in deze LINK?

'Het seminar gaat dit jaar niet door. Wat een teleurstelling.' Corona heeft de wereld 'bezet', onze vrijheden ingeperkt en is dat ook niet de situatie in Palestina?

In het artikel 'Bezetting' wordt hieraan gerefereerd. COME probeert al decennia lang bij te dragen aan het einde van bezetting door angst en vijandbeelden. Aula ('48 Palestijns comitélid sinds 2017) sluit haar boeiende bijdrage getiteld 'Vruchtbare grond' af met de hoop dat we sterker uit de coronaperiode zul-

len komen. COME staat voor Aula voor hoop.

Maaïkes bijdrage heeft als titel 'Hoop'. Zij hoopt dat de pandemie bewustwording bevordert van het belang van contact en dialoog. In 'Om toekomst - stappen gezet' vertellen wij van onze initiatieven voor een meer duurzame toekomst van COME.

En ook onze penningmeester nodigt u uit om toekomst mogelijk te maken. In 'Wist u dat?' informeren wij u over meerdere zaken waaronder contact op termijn van Maaïke met Raoul Heertje. En

wilt u nog meer geïnformeerd worden over het complexe leven in Palestina en Israël, lees dan de indrukwekkende roman *Apeirogon*, over twee vaders - een Palestijnse en een Israëli - die beiden een dochter verloren hebben aan geweld en besluiten om samen te strijden voor vrede. Heeft u vragen, adviezen, suggesties... aarzel niet om contact op te nemen.

Jan Halin
voorzitter

Bezetting

Op 4 mei j.l. zijn de gevallen van Wereldoorlog II op een stille Dam herdacht. In de indrukwekkende toespraak van Koning Willem Alexander benoemde hij klip en klaar dat onrecht begint daar waar bevolkingsgroepen worden gediscrimineerd. 'Sobibor begon in het Vondelpark. Met een bordje: 'Voor Joden verboden'. Elke keer een stapje verder werden Joden verbannen en uiteindelijk opgepakt en weggevoerd.

Ook wij ervaren nu door de wereldwijde pandemie aan den lijve wat het betekent als burgerrechten en persoonlijke vrijheid worden ingeperkt. De zorgen nemen hierover toe omdat de geschiedenis genoeg voorbeelden kent van landen die eenmaal ingevoerde beperkingen niet meer willen terugdraaien.

Arnold Grunberg sprak in zijn 4 mei lezing ons indringend aan op hoe wordt omgegaan met bevolkingsgroepen 'als ze het over Marokkanen hebben, dan hebben ze het over mij'. Hij haalde Primo Levi aan om ons er aan te herinneren hoe giftig woorden kunnen zijn: 'Ik kan niet begrij-

pen, niet verdragen dat men een mens beoordeelt niet naar wat hij is, maar naar de groep waar hij toevallig behoort'. Een student met een hoofddoek vindt veel lastiger een stageplek in het onderwijs dan zonder, bij de belastingdienst blijkt sprake te zijn van etnisch profileren, Rob Jetten las op de Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie berichten voor die hij via sociale media binnenkrijgt... een dergelijke dag blijkt noodzakelijk in 'tolerant' Nederland.

In het mozaïekland van Israël en Palestina met Israël's, Palestijnen, christenen, joden, moslims, druzen, bedoeïenen is helaas al meer dan 70 jaar sprake van bezetting door angst voor de andere groep. Angst levert geld op, angst levert wetten op en neemt land weg en bouwt nederzettingen en angst houdt iedereen klein en stil. Onder het mom van veiligheid wordt andermans leven, andermans land en andermans hoofd bezet. Het gaat om controle, om macht en niet om de waarheid.

COME probeert op kleine schaal bij te dragen aan het einde van de bezetting, de

muur af te breken in hoofden waardoor men gevangen blijft. De moed heeft om het gevoel van slachtoffer zijn los te laten. Niet meer bezet willen zijn door vijandbeelden, door angst maar bronnen van hoop slaan.

Rumi dicht: 'Voorbij gelijk en ongelijk ligt een veld - daar zal ik je ontmoeten' (geciteerd in *Apeirogon*, zie leestip deze LINK). Elkaar leren kennen als kwetsbare mensen die geluk willen, elkaar als mensen ontmoeten, elkaars geschiedenis te leren want er is sprake van onwetendheid. Pas dan krijgen vrede en veiligheid echt de basis om wortel te schieten.

Het kàn, kijk nog eens terug aflevering 6 *Illegaal van de boeiende serie Het Israël van Heertje en Bromet*, waarin een kolonist tot inkeer is gekomen en ontdekt dat Palestijnen mensen zijn.

(https://www.npostart.nl/het-israel-van-heertje-en-bromet/02-02-2020/VPWON_1295662)

Het kàn, daarvan getuigen de seminars.

Jan Halin
voorzitter

LINK is een uitgave van:

stichting
C.O.M.E.

Communication Middle East

Secretariaat

Morsweg 38
2312 AE Leiden

e-mail: stichtingcome@gmail.com

www.stichting-come.nl

Bestuur

Jan Halin, voorzitter

Hans van der Vlist, penningmeester

Japke van Malde, secretaris

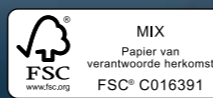
Hanno Wisse, Casper van Dongen, leden

Bankrekening:

NL04 INGB 0003 733187

t.n.v. stichting COME, Leiden

ANBI registratienr. 802124707

Hoop

Het seminar gaat niet door dit jaar. Wat een teleurstelling. In (digitaal) overleg met de Palestijnse en Israëlische comitéleden hebben we dit moeten besluiten. Het organiserend comité vreest dat deelnemers mentaal nu niet open staan om naar het dialoogseminar te gaan, omdat iedereen in de overlevingsmodus zit. 'Sociale afstand' - wat ook in Israël en Palestina nu en in de nabije toekomst de norm is - is het tegenovergestelde van wat we willen, elkaar ontmoeten in dialoog: het hart van een seminar. Daar komt bij dat de economische situatie, vooral in Palestina maar ook in Israël, een serieus obstakel is. Willen en kunnen potentiële deelnemers in september wel twee weken vrij nemen, na maanden van thuis zitten, vaak zonder inkomen?

Hoewel Palestina en Israël, net als Nederland, met kleine stapjes weer open gaan, moet er met veel landen (Europa, Nederland, Cyprus, Israël, Palestina en Jordanië) en met de vele maatregelen rekening gehouden worden. De huidige situatie levert de comitéleden zoveel stress op, dat zij niet denken dat zij nu in staat zijn om deelnemers te werven, laat staan om naar het buitenland te reizen of met een grotere groep in een afgesloten ruimte samen te komen. Voor zichzelf en voor hun omgeving wil een aantal comitéleden het risico niet nemen. Al met al konden we helaas niet anders besluiten dan het seminar te annuleren.

Ondertussen staan de politieke ontwikkelingen niet stil. In Israël is een regering van nationale eenheid gevormd, na de derde verkiezingen binnen een jaar. Niet omdat Likud (de partij van zittend premier Netanyahu) en Blauw-Wit (de partij van rivaal Gantz) zo graag samen willen regeren, maar om de corona-

crisis samen te lijf te gaan. Een tweede belangrijk agendapunt van Likud is de annexatie van de Jordaanvallei en nederzettingen op de bezette Westelijke Jordaanoever. Dat zou gaan om zo'n 30% van de Westbank. Deze plannen staan, vanwege al het corona-nieuws, niet op de voorpagina's, maar Netanyahu heeft toestemming van het Israëlische parlement om dit - overeenkomstig het vredesplan van de Amerikaanse president Trump - per 1 juli uit te gaan voeren.

Mocht de annexatie doorgaan, dan is er kans dat de bom barst. De Palestijnse president Mahmoud Abbas heeft de lopende overeenkomsten en veiligheidscoördinatie met Israël en de VS opgezegd (niet voor de eerste keer, het is dus de vraag hoe serieus hij het nu neemt). Ook de Jordaanse koning dreigt het vredesverdrag tussen Jordanië en Israël op te zeggen. Intussen is de Palestijnse economie er slecht aan toe, met een strenge lockdown gedurende ruim

"Hoop is de zekerheid dat iets zinvol is onafhankelijk van de afloop en onafhankelijk van het resultaat."

twee maanden en zo goed als geen inkomsten uit toerisme. Financiële steun, zoals in Nederland wordt gegeven, is in Palestina zo goed als niet en in Israël op kleine schaal beschikbaar. In Israël zijn velen of ontslagen of met onbetaald verlof gestuurd. Ook een van de comitéleden kreeg daarmee te maken.

Aan de andere kant is er vanwege de coronacrisis juist meer overleg en medische samenwerking geweest tussen de Palestijnse autoriteiten en Israël, met goedkeuring van veel Palestijnen. Misschien wordt het belang van contact en dialoog met je burens nu juist meer ingezien? Ik ben benieuwd of en hoe dit gaat uitwerken op ons dialoogseminar. Ik heb de hoop dat in de toekomst juist meer mensen geïnteresseerd zullen zijn om deel te nemen.

Een tijd geleden, nog voor de coronacrisis uitbrak, las ik het gedicht Hoop van Vaclav Havel (zie verderop in deze LINK). Ik herkende mij zeer in de beschrijving van hoop wat betreft het werk van stichting COME (dialoog faciliteren tussen Palestijnen en Israëli's). Hoop is de zekerheid dat iets zinvol is onafhankelijk van de afloop en onafhankelijk van het resultaat. Ik voel die zekerheid in de zinvolle ervaring die we jonge mensen kunnen bieden. In deze rare tijden lijkt het gedicht nog belangwekkender. Ik heb hoop dat volgend jaar de omstandigheden het toelaten dat we deze zinvolle ervaring weer aan Israëli's en Palestijnen kunnen bieden.

Maaïke Hoffer
projectleider COME

Vruchtbare grond

Tijdens de corona-pandemie had ik eindelijk tijd voor mijzelf. Ik slaagde erin om door dit alles heen de positieve kant te zien. We spraken over dingen, we losten problemen op, we dachten na over het leven en deelden hoop, doen en zingeving. Maar bovenal waardeerden we wat we hebben en waren we dankbaar voor tijd, familie en gezondheid.

De eerste drie weken waren echter zwaar, omdat ik corona-klachten had en te maken kreeg met lange en stressvolle telefoontjes om de testresultaten te krijgen (die ik trouwens nog steeds niet heb ontvangen!). Maar: het was mijn eerste keer in vijf jaar dat ik geprobeerd heb te genieten van werkloosheid en het opgesloten zitten in mijn kamer met NIETS!; zelfs mijn dagelijkse trainingen in de sportschool werden geannuleerd.

Ik bracht lange uren door met films kijken, mijn rommelige kamer schoonmaken, met mijn huisgenoot praten en thuis trainen om fit te blijven totdat ik het gevoel kreeg dat ik gek werd. Ik dacht erover om mijn gevoelens en mijn moeilijkheden tijdens deze pandemie op te schrijven, omdat ik me daarvoor misschien beter zou voelen.

Wat nooit mijn gedachten verliet, was de Palestijnse zaak. Deze hele lockdown heeft de wereld een beetje een idee gegeven van wat mensen in de Gazastrook dagelijks doormaken, de blokkade van Gaza, het feit dat we

onder controle staan van een hogere autoriteit (ten eerste Israël en daar nu bovenop de nieuwe instructies van de regering). Zelfs de basisbehoeften en voorraden zoals voedsel moeten worden goedgekeurd door de politieke macht. Onze bewegingen worden door hen gecontroleerd. Ik dacht vaak aan alle mensen die al decennialang in Israëlische gevangenissen zitten, alleen vanwege hun nationale identiteit, hun situatie vergelijkend met de mijne: gebrek aan vrijheid, gebrek aan zon en geluiden van buiten.

Op de een of andere manier was ik gelukkig en hoopvol. Ik hoop dat misschien, in de huidige situatie, de wereld eindelijk wakker zal worden en beseft wat de Palestijnen dagelijks meemaken. Uiteindelijk wil ik echt geloven dat we hier sterker uit zullen komen, de kleine dingen in het leven zullen waarderen en dingen zullen doen die we leuk vinden: morgen is niet zeker. Deze hoop is dezelfde als die ik voel tijdens de COME-seminars. Voor mij is COME sinds 2017 mijn 'oplader', waar ik drie verschillende groepen kan ontmoeten, als groep

"Voor mij betekent COME hoop. COME is een kans om de andere kant te ontmoeten. COME is voor ons vruchtbare grond voor nieuwe zaadjes."

en als individuen. Door COME besef ik dat het hebben van verschillende achtergronden niet betekent dat we niet dezelfde gevoelens kunnen hebben, empathie voor elkaar kunnen voelen en dezelfde gedachten kunnen hebben.

Voor mij betekent COME hoop. COME is een kans om de andere kant te ontmoeten. COME is voor ons vruchtbare grond voor nieuwe zaadjes. Het coronavirus heeft mij, en ons als betrokkenen bij COME, in een periode van zelfonderzoek geplaatst. Hoe gaan we verstandig om met een nieuwe gezamenlijke vijand? En hoe kunnen we het beste uit deze periode halen? Ik hoop op gelukkiger, veiliger en succesvolle tijden voor COME.

Aula
'48 Palestijns comitélid sinds 2017

Om toekomst - stappen gezet

Het bestuur van COME denkt na over de toekomst van onze bijzondere dialoogseminars mede omdat onze financiën zorgen baren. Voor een aantal fondsen zijn wij te klein en het aantal donateurs waaronder kerken neemt af.

In de afgelopen periode hebben wij o.a. een gesprek gevoerd met Oxfam NOVIB om te onderzoeken of wij mee kunnen doen met een subsidieaanvraag voor Buitenlandse Zaken. Helaas, dit bleek niet mogelijk.

Inmiddels hebben wij contact opgenomen met Youth Peace Initiative (YPI) met als doel om elkaars organisaties te leren kennen en mogelijkheden voor samenwerking te onderzoeken. "YPI's objective is to facilitate reconciliation and dialogue between young adults to ensure that they become involved in peace processes." YPI organiseert de Middle East Peace Process Conference (MEPP). Daarnaast worden jonge professionals geschoold op het gebied van leiderschap om zo een kader op te bouwen van jonge mensen die werken

aan dialoogprocessen. Recent hebben wij met het bestuur van YPI gesproken in een zoommeeting. Een boeiend gesprek met o.a. als vervolg dat wij elkaar in juni willen ontmoeten om de mogelijkheden van samenwerking verder te verkennen. Wie weet kunnen we gezamenlijk een Europese subsidie aanvragen. Kortom: een interessante mogelijke partner voor samenwerking.

